

Силабус курсу

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ В СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ РОБОТІ

Освітньо-професійна програма: «Соціальна Педагогіка»

Галузь знань: 01 – Освіта/Педагогіка

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Кількість кредитів: 4

Дні занять: за розкладом

Консультації: п'ятниця 14.00-15.00.

Рік навчання: 1. Семестр: 1.

Мова викладання: українська

Форма навчання: денна/заочна

Викладач курсу:	доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи, спеціальної освіти та менеджменту соціокультурної діяльності Петришин Людмила Йосипівна
Сторінка викладача	http://tnpu.edu.ua/faculty/psychped/petrishin-lyudmila-yosip-vna.php?clear_cache=Y
Контактний телефон	09703790 48
E-mail викладача:	ludmyla.petryshyn@gmail.com
Формат дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни	Кредити ЄКТС – 4 (120 год.)

Опис дисципліни

Дисципліна «Методологія та методи досліджень в соціально-педагогічній роботі» спрямована на вивчення і засвоєння магістрантами основ методології наукового знання та методики і організації наукових досліджень.

Метою вивчення навчальної дисципліни є розвинути у магістрантів навички самостійних наукових пошуків щодо оволодіння методологією та методами наукового дослідження, формування системи знань про критерії науковості та вимоги щодо організації та аргументації дослідження, аналізу його результатів. Основними завданнями вивчення дисципліни є: засвоєння студентами предмета, призначення та основних функцій методології наукового пізнання; засвоєння студентами специфіки наукового дослідження, методів наукового пізнання; розуміння характеру побудови теоретичних та експериментальних досліджень, знання поширених видів і джерел наукової інформації; засвоєння логіки розгортання наукових тверджень, загальних вимог до оформлення наукових досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у магістрантів формуються *компетентності*:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу; уміння спілкуватися усно та в письмовій формі державною мовою; володіти базовими навичками комунікації іноземною мовою; здійснювати ділову комунікацію з метою отримання інформації, необхідної для вирішення завдань діяльності.
- ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; вдосконалення наявних професійних умінь та навичок відповідно до вимог професійного середовища, розвивати нові професійно-значущі якості; адекватно оцінювати позитивні зміни у професійній діяльності та оволодіння новими знаннями та методами професійної діяльності.
- ЗК 6. ЗК 6. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми використовуючи доцільні технології, форми та методи соціально-педагогічної роботи у професійній діяльності; володіти знаннями щодо характеристики та класифікацій інноваційних технологій, форм та методів, які використовуються у професійній діяльності; добирати найбільш ефективні форми та методи роботи, забезпечувати їх варіативність, структурність, послідовність та інтеграцію.
- ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії; чіткої постановки завдання, формулювання ідей, креативного мислення, генерування нових ідей, виявлення проактивності та стратегічного мислення.
- ЗК 8. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо; визначати, формулювати та професійно розв'язувати соціальні та педагогічні проблеми різних груп клієнтів; здатність передбачати зміни, тенденції та швидко

реагувати на них, постійно рухатися вперед, надихати інших, приймати рішення у складних ситуаціях, домагатися поставлених завдань.

- ЗК 10 Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. реалізовувати програму професійного саморозвитку; вдосконалювати наявні професійні уміння та навички відповідно до вимог професійного середовища та розвивати нові професійно-значущі якості.
- ЗК11 Здатність до зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, знань та пояснень, які їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, а також до осіб, які навчаються.
- ФК 1 Здатність проєктувати і досліджувати освітні системи; аналізувати соціально-педагогічну діяльність на міжнародному, національному, регіональному та локальному рівнях; здійснювати порівняльний аналіз досвіду вирішення соціально-педагогічних проблем, прогнозувати шляхи їх розв'язання.
- ФК 2. Здатність застосовувати та розробляти нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері освіти й педагогіки; визначати пріоритетні проблеми в соціально-педагогічній практиці, здійснювати соціально-педагогічну роботу з урахуванням змін в нормативно-правових документах.
- ФК 8. Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах; вивчати та узагальнювати передовий досвід соціально-педагогічної діяльності; включатися в інноваційні процеси, бути їх ініціатором; забезпечувати ефективну взаємодію всіх учасників інноваційного процесу; проводити експертизу науково-дослідних робіт в соціально-педагогічній сфері.
- ФК 9. Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у освітній та дослідницькій діяльності; формулювання навчальних проблем різними інформаційно-комунікативними способами; вивчати та систематизувати досягнення вітчизняних та зарубіжних досліджень в галузі соціальної педагогіки та суміжних галузей знань; розробляти стратегію, структуру та процедуру здійснення науково-дослідної роботи, добирати оптимальні дослідницькі методики, здійснювати обробку та інтерпретацію отриманих результатів соціально-педагогічного дослідження; аналізувати та систематизувати результати дослідження, використовувати їх у професійній діяльності; оформлювати результати дослідження відповідно до вимог; володіти різноманітними формами презентації наукових даних: науковий звіт, наукова доповідь, наукова стаття, тези.
- ФК15 Здатність до використання професійно профільних знань в галузі соціології, психології, педагогіки, права, менеджменту, інших наук для діагностики, прогнозування, проєктування і моделювання соціальних процесів і явищ у контексті соціального захисту населення, формування, відновлення або розвитку життєвих ресурсів і благополуччя клієнтів; здатність до розробки нових методологічних і методичних підходів з урахуванням цілей і завдань соціально-педагогічної діяльності з різними її об'єктами та суб'єктами.
- ФК18 Здатність проєктувати освітнє середовище, що забезпечує відповідну якість освітнього процесу.

Структура курсу

Години лек./сем	Тема	Результати навчання	Завдання
2/2	Основні принципи науки і наукового пізнання.	Знати і розуміти: наукове пізнання та його особливості; основні наукові поняття; класифікацію принципів науки і наукового пізнання; критерії науковості знання; форми організації наукового знання: факт, положення, поняття, категорія, принцип, закон, теорія, ідея, гіпотеза, парадигма; види та ознаки наукового дослідження.	Усне опитування, колоквиум
2/2	Засоби та методи наукового дослідження.	Засвоїти: поняття методу, специфіку наукового методу; співвідношення методології та методики наукового дослідження; типологію методів наукового пізнання: спеціальні та загальнонаукові; класифікацію та характеристику загальнонаукових методів; загальнонаукові методи: теоретичні та емпіричні; теоретичні методи пізнання: абстрагування, аналіз і синтез, індукція та дедукція, побудова теорій, ідеалізація, мисленнєвий експеримент, математичні методи, аксіоматичні методи, гіпотетико-дедуктивний, історичний і логічний метод; емпіричні методи: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент. лабораторні та польові експерименти;	Презентації, питання, вправи, тести, письмове опитування

		метод експертних оцінок; співвідношення теоретичних та емпіричних методів у науковому дослідженні.	
2/2	Етапи наукового дослідження в соціальній педагогіці	Опанувати етапи наукового дослідження: постановка проблеми, вироблення методології, збір та аналіз фактів, експеримент, висновки, апробація; наукова проблема як основа задуму дослідження; актуальність проблеми та її обґрунтування; категоріальний апарат наукового дослідження; мету, об'єкт, предмет дослідження; наукову проблему; обґрунтування актуальності проблеми; наукову новизну, її функції; теоретичну та практичну значущість.	Конспект лекції та відповідні джерела. Презентації, питання, вправи, тести
2/	Інформаційна база наукового дослідження.	Уміти характеризувати: поняття про наукову інформацію та її роль у проведенні наукових досліджень; види фактів; джерела даних; джерела інформації та їх використання у науково-дослідницькій роботі; особливості інформаційного пошуку при проведенні наукового дослідження; техніку роботи зі спеціальною літературою; використання Інтернету для пошуку наукової інформації; проблему плагіату та посилання на певний науковий текст; складання та оформлення бібліографії.	Конспект лекції та усне та письмове опитування. Тести
2/2	Методика теоретичних та експериментальних соціально-педагогічних досліджень.	Уміти характеризувати і знати: загальні відомості про теоретичні дослідження; експеримент як засіб отримання нових знань; розробку методики експерименту; обробку експериментальних даних; вибіркові оцінки коректності математичної обробки результатів експерименту; вимоги щодо проведення статистичних спостережень; прикладні методики педагогічного дослідження; опитування та моніторинг як прикладні методи; методи статистичного аналізу: кореляційний, факторний аналіз, метод імплікаційних шкал, контент-аналіз; похибку вимірювання.	Усне та письмове опитування. Тести
2/	Композиція, мова, стиль наукової роботи.	Засвоїти основи побудови наукової роботи: вступ; розділи основної частини. загальні висновки; бібліографічний список. Формально-логічний спосіб викладу матеріалу. Об'єктивність викладу матеріалу. Стиль писемної наукової мови. Огляд літератури за темою і вибір напрямків дослідження. Виклад загальної методики і основних методів досліджень. Експериментальна частина і методика досліджень. Проведені теоретичні (або) експериментальні дослідження. Аналіз і узагальнення результатів досліджень. Правила цитування та посилання на використані джерела. Оформлення списку використаних джерел. Поняття про	Усне опитування. Термінологічний диктант

		академічну доброчесність. Плагіат. Види плагиату. Попередження проявів академічної недоброчесності.	
2/2	Моделювання в наукових соціально-педагогічних дослідженнях.	Вивчити: загальні відомості про моделювання систем; класифікацію методів математичного моделювання; основні постулати моделювання; співвідношення між моделлю та системою; класифікацію моделей, вимоги до моделей.	Конспект лекції та усне та письмове опитування Тести
2/2	Написання, оформлення та захист кваліфікаційної роботи.	Вивчити та опанувати знаннями про: відомості про науково-дослідну роботу студентів; основні ознаки наукової роботи; мова та стиль наукової роботи; визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження; вибір методів дослідження, опис процесу дослідження, формулювання висновків. Написання магістерської роботи як самостійної науково-дослідницької кваліфікаційної роботи. Комплексні завдання, що вирішуються у роботі. Структура магістерської роботи. Вимоги до магістерської роботи. Технологія підготовки магістерської роботи. Захист магістерської роботи. Організація презентації кваліфікаційної роботи.	Презентації, питання, вправи, тести
2/2	Апробація результатів наукового дослідження.	Опанувати знаннями та розширити уявлення про: складання звітів про науково-дослідні роботи і публікація їх результатів. Апробацію наукових досліджень.	Презентації, питання, вправи, тести
2/2	Апробація та публікація результатів наукового дослідження.	Уміти укладати і знати побудову: наукової статті: її структуру, зміст, послідовність оформлення. Виступ, доповідь, інформаційне повідомлення на семінарах, наукових, науково-практичних конференціях, симпозіумах. Впровадження завершених науково-дослідних робіт.	Презентації, питання, вправи, тести

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких **результатів навчання**

ПРН 1.	Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень; демонструвати лінгвістичні, психологічні, педагогічні, інформаційно-комунікаційні знання з професії, застосовувати їх у процесі викладання соціально-педагогічних дисциплін, організації та проведенні соціально-педагогічного дослідження, впровадження неформальної освіти.
ПРН 2.	Використовувати сучасні цифрові технології і ресурси у професійній, інноваційній та дослідницькій діяльності; володіти знаннями щодо структури та динаміки розвитку інноваційних процесів, умов їх ефективності; розробляти та адаптувати відповідно до мети, особливостей об'єктів соціально-педагогічної діяльності і реальної ситуації технології, методи та прийоми реалізації завдань соціально-педагогічної діяльності; визначати переваги, можливості окремих технологій стосовно завдань соціально-педагогічної діяльності з дітьми, учнівською молоддю та їхніми сім'ями.
ПРН 3.	Формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, вести проблемно-тематичну дискусію; здійснювати порівняльний аналіз досвіду вирішення соціально-педагогічних проблем, прогнозувати шляхи їх розв'язання; визначати пріоритетні проблеми в соціально-педагогічній практиці, здійснювати соціально-педагогічну роботу з урахуванням змін у нормативно-правових документах.
ПРН 4.	Організовувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів та сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною діяльністю, об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти; здійснювати викладацьку діяльність в освітніх закладах з використанням науково-обґрунтованих соціально-педагогічних технологій, проектувати та реалізовувати в практиці викладання нового навчального змісту, технологій та конкретних методик відповідно вимог сучасності; здійснювати моніторинг та прогнозування

	досягнень учнів/студентів з використанням сучасних засобів оцінювання результатів навчання; аналізувати навчальні плани, розробляти навчальні програми дисциплін соціально-педагогічного циклу.
ПРН 5.	Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення результатів освітньої, професійної діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проєктів; встановлювати взаємозв'язки та організувати спільну діяльність з громадськими, соціальними та державними структурами для вирішення професійних завдань; вимірювати досягнення у виконанні поставлених завдань і формулюванні/перегляді цілей; добирати відповідний інструментарій (інтерв'ю, спостереження, анкети, фокус-групи), уміти ними користуватися.
ПРН 7.	Розробляти і викладати освітні курси в закладах вищої освіти, використовуючи методики, інструменти і технології, необхідні для досягнення поставлених цілей; розробляти та адаптувати відповідно до мети, особливостей об'єктів соціально-педагогічної діяльності і реальної ситуації, технології, методи та прийоми реалізації завдань соціально-педагогічної діяльності.
ПРН 8.	Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти, розробляти стратегію, прогнозувати, проєктувати та коригувати структуру та процедуру здійснення науково-дослідної роботи, добирати дослідницькі методики, здійснювати обробку та інтерпретацію отриманих результатів соціально-педагогічного дослідження; оформлювати результати дослідження відповідно до вимог; аналізувати та систематизувати результати дослідження, використовувати їх у професійній діяльності; володіти різноманітними формами презентації наукових даних: науковий звіт, наукова доповідь, наукова стаття, тези.
ПРН 10.	Здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність та релевантність; організувати та здійснювати проєктно-прогнозувальну та моніторингову діяльність, професійно аналізувати соціальні-педагогічні ситуації, процеси і явища за допомогою якісної і кількісної методології, працювати з різними джерелами наукової інформації.

Рекомендовані джерела

1. Демківський А. В. Основи методології наукових досліджень. К.: Акад. муніцип. упр., 2012.
2. Дмитренко Т. О. Аналіз методологічної системи дослідження в галузі соціальної педагогіки [Електронний ресурс] / Т. О. Дмитренко // Вісник Харківської державної академії культури. 2012. Вип. 37. С. 240-249. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hak_2012_37_27
4. Дмитренко Т. О. Методологічні засади науково-педагогічного дослідження: системний і багатовимірний аналіз [Електронний ресурс] / Т. О. Дмитренко, К. В. Яресько // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2012. № 37. С. 25-28. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2012_37_6
5. Зінченко В. П. Методологічні засади дослідження процесу формування профорієнтаційної компетентності педагога [Електронний ресурс] / В. П. Зінченко // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сер. : Педагогічні науки. 2019. Вип. 1. С. 40-50. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2019_1_6
6. Іноземцев Г.Б., Козирський В.В. Основи наукових досліджень. К.: Видавничий центр НАУ, 2006.
7. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. К.: Професіонал, 2005.
8. Мариновська О. Метод контент-аналізу в педагогічних дослідженнях: аналіз наукової літератури [Електронний ресурс] / О. Мариновська, Ю.Завалевський // Обрії. 2014. № 2. С. 17-22. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/obrii_2014_2_8
9. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. Для студентів, курсантів, аспірантів / за ред. А.Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
10. Петришин Л. Й. Стратегії моделювання креативності соціальних педагогів в освітньому процесі. Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія «Педагогіка. Соціальна робота». 2018. Вип. 1 (42). Ч.1.- 2. С. 173 - 179. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/20506>
11. Петришин Л. Технологічний аспект формування креативності фахівців соціальної сфери у контексті фахової підготовки / Педагогічні технології в сучасних наукових дослідженнях: досвід та інновації: колективна монографія / за ред. С.Я. Харченка; Держ. закл. «Луганський національний університет імені Тараса

Шевченка». Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛІЗН ім. Тараса Шевченка», 2017. 372 с., С. 53-98.

12. Петришин Л. WEB-QUEST як інноваційна технологія підготовки креативних фахівців соціальної сфери/ Інновації педагогічної освіти в умовах викликів сьогодення: монографія / за ред. С. Я. Харченка; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. 352 с., С. 125-140.

13. Пліско Є. Методологія історико-педагогічних досліджень [Електронний ресурс] / Є. Пліско // Педагогіка і психологія професійної освіти. 2019. № 1. С. 179-187. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2019_1_20

12. Соловійов С.М. Основи наукових досліджень. К.: Центр учбової літератури, 2007.

13. Трифонова О. М. Синергетика як метод педагогічних досліджень [Електронний ресурс] / О. М. Трифонова // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка] . Серія : Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2017. Вип. 12(2). С. 45-51. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmfm_2017_12\(2\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmfm_2017_12(2)_9)

14. Хом'юк І. В. Використання методів математичної статистики в педагогічних дослідженнях [Електронний ресурс] / І. В. Хом'юк // Педагогічна 16 освіта: теорія і практика. 2013. Вип. 14. С. 250-256. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2013_14_50

15. Чопик Ю. Історіографія педагогічної компаративістики: проблема методології дослідження [Електронний ресурс] / Ю. Чопик // Педагогічний дискурс. 2016. Вип. 21. С. 181-187. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/0peddysk_2016_21_36

13. Щука Г. П. Методологічні основи порівняльно-педагогічних досліджень [Електронний ресурс] / Г. П. Щука. // Науковий вісник Донбасу. 2012. № 2. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_2_10

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-5) – обговорення, розгляд питань, колоквиум.	30
Модуль 1 (теми 6-10) – обговорення, розгляд питань, колоквиум.	30
Індивідуальні завдання – презентації результатів виконаних завдань.	20
Підсумковий контроль у тестовій формі (теми 1–10). Екзамен	20

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
85-89	B	добре
75-84	C	
64-74	D	
60-64	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.